

Nr 25.

Ankom till riksdagens kansli den 20 mars 1924 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av väckta motioner om understöd åt efterlevande till vissa värnpliktiga, vilka omkommit vid en järnvägsolycka vid Jörlanda.

I två till bankoutskottets förberedande behandling hänvisade likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 123 av herr *Lindblad* och den andra inom andra kammaren under nr 261 av herr *Höglund*, har anförts och hemställts följande:

»Vid stationen Jörlanda på Bohusbanan inträffade den 25 juni 1922 en järnvägsolycka, som kostade flera unga beväringar livet. Riksförsäkringsanstalten har vägrat utbetala någon ersättning, enär den ansett resan icke vore att betrakta som gjord under militärtjänstgöring, detta ehuru de värnpliktiga före *permissionen* erhållit meddelande att återvända till tjänstgöringen med just ifrågavarande tåg. Ej heller järnvägsstyrelsen har ansett sig kunna gottgöra de förolyckades efterlevande föräldrar med annat än viss del av kostnaderna för begravnigen, såsom kistor, likvagn o. s. v. Härvidlag torde styrelsen stödja sig på bestämmelsen om att understöd i annan form endast utbetalas till maka, barn och adoptivbarn till den förolyckade. Nu voro emellertid de här förolyckade, Hugo Evald Petterson, Osvald Georg Waldemar Ols-son, Oskar Adelbert Nilsson samt Harry Bernt-son, ogifta, men alla efterlämna äldriga och fattiga föräldrar, vars stöd de voro. Av intyg från Göteborgs fattigvård, som jämte övriga handlingar i målet kommer att tillhandahållas utskottet, framgår att de alla, *Gustaf Petterson, Ernst A. Olsson, Otto Nilsson* och *August Bernt-son*, befinna sig i sadana ekonomiska omständigheter att det från deras sida måste anses moraliskt rättvist att de erhålla någon ersättning för den ekonomiska förlust de lidit genom förlusten av sina söner.

Och då det nu genom hovrättens utslag i målet rörande orsaken till olyckan fastslagits, att statens järnvägar genom sin tjänsteman kan anses ha varit vållande till olyckan, och då det dessutom måste anses, att olyckan inträffat under militärtjänstgöring, så synes det som staten knappast kan undandraga sig att lämna de efterlevande något stöd i sina bekymmer.

Jag får därför hemställa, att riksdagen ville besluta att antingen utbetala ett engångsbelopp till de fyra familjerna av 5,000 kronor per familj eller också till en var av dem ett årligt bidrag på 400 kronor.»

Av tillgängliga handlingar inhämtas, att vid ifrågavarande järnvägsolycka så tillgätt, att tåg nr 234 under dess införande å järnvägsstationen delats i en spårväxel, i det att lokomotivet och tågets åtta främsta vagnar jämte främre hjulparet å den nionde vagnen ingått å det för tåget bestämda spåret, medan sistnämnda vagns bakre hjulpar samt tågets tre sista vagnar införts å ett

annat spår, vilket haft till följd, att den nionde vagnen urspårat och vält, varvid fyra personer dödats. Dessa personer voro de i motionen avsedda värnpliktiga, vilka efter åtnjuten permission voro på väg till återinställelse i militärtjänstgöringen.

Till utskottet hava överlämnats handlingar, vilka utvisa, att de omkomnas efterlevande föräldrar samtliga befinna sig i små ekonomiska omständigheter; och äro dessa personer följande, nämligen värnpliktigen Hugo Evald Petterssons fader, snickaren Gustaf Pettersson, född 1867, och moder, Paulina Charlotta Pettersson, född Andersdotter, värnpliktigen Osvald Georg Waldemar Olssons fader, stuveriarbetaren Emil Anshelm Olsson, född 1871 och sedan år 1911 omgift, värnpliktigen Oskar Adelbert Nilssons fäder, nödhjälpsarbetaren Otto Emanuel Nilsson, född 1873, och moder, Olivia Nilsson, född Henningsdotter, samt värnpliktigen Gustaf Harry Berntssons fader, arbetaren August Berntsson, och moder, Johanna Maria Berntsson, född Johansdotter Thorn.

Över förevarande motioner har statskontoret, på anhållan av utskottet, anbefallts avgiva utlåtande; och har nämnda ämbetsverk i ärendet införskaffat yttranden av järnvägsstyrelsen och riksförsäkringsanstalten.

*Järnvägs-
styrelsen.*

Järnvägsstyrelsen har i sitt yttrande anfört följande:

»Då ingen av ovannämnda personer efterlämnat anhöriga i den ställning, att de enligt 2 § i lagen den 12 mars 1886 om ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift, jämförd med 6 kap. 4 § strafflagen, över huvud taget kunna lagligen ifrågakomma till erhållande av skadestånd, måste styrelsen redan av denna orsak ställa sig synnerligen betänksam mot bifall till motionen, för såvitt de begärda understöden skulle komma att utgå av statens järnvägars medel. I dylik händelse skulle statens järnvägar nämligen komma att betungas med en utgift, som — särskilt i betraktande av de konsekvenser, som därav vid liknande andra fall kan befaras — knappast låter sig förenas med deras egenskap av affärsdrivande verk.

Härtill kommer att — i motsats till vad motionären synes förutsätta — det ännu icke är slutgiltigt fastslaget, huruvida vållande till olyckan ligger statens järnvägars personal till last, i det att denna fråga i rättegångsväg för närvarande är på Kungl. Maj:ts prövning beroende.

Vid anmärkta förhållanden får styrelsen, under framhållande av att motionären själv synes hava lagt väsentlig vikt vid den omständigheten, att vållande från statens järnvägars personals sida skulle hava fastslagits, som sin mening uttala, att ehuru motionens ändamål icke kan anses annat än i och för sig behjärtansvärt, något understöd av statens järnvägars medel icke — och i varje fall ej i ansvarighetsfrågas nuvarande läge — bör beviljas, varemot styrelsen för sin del icke har något att erinra mot att, om andra statsmedel kunna för ändamålet avses, ifrågavarande personer av sådana medel beredas understöd med belopp som riksdagen kan finna skäligen.»

*Riksförsäk-
ringsan-
stalten.*

Riksförsäkringsanstalten har i ärendet yttrat:

»Uti berörda motion angives, att riksförsäkringsanstalten skulle hava vägrat att utbetala någon ersättning i anledning av ifrågavarande olycksfall, enär anstalten

skulle hava ansett den resa, varunder olycksfallet inträffat, icke vara att betrakta såsom företagen under militärtjänstgöring. Detta är emellertid icke med riktigheten överensstämmande. Genom beslut den 22 september 1922 fann anstalten visserligen, att olyckshändelsen icke kunde anses hava inträffat under militärtjänstgöring, varför någon ersättning jämlikt bestämmelserna i kungl. förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, icke kunde utgå från anstalten. Med ledning av sedermera inkomna upplysningar i ärendet förklarade anstalten emellertid genom beslut den 12 januari 1923, att olycksfallen borde anses hava inträffat under militärtjänstgöring.

Enligt 4 § nämnda förordning, med den ändrade lydelse densamma erhållit genom kungl. förordningen den 4 juni 1920, skall vid dödsfall utgå begravningshjälp med 150 kronor och har av anstalten också i samtliga i förevarande motion omförmälda fyra fall utgivits sådan begravningshjälp.

Jämlikt samma författningsrum skall vidare, därest den avlidne icke efterlämnat änka eller barn men fader, moder eller minderåriga syskon, som varit av hans arbete för sitt uppehälle *huvudsakligen beroende*, livränta utgå, till fader eller moder, eller, om bägge leva, till dem gemensamt med ett årligt belopp av 360 kronor från dödsfallet och till varje minderårigt syskon med ett årligt belopp av 180 kronor från dödsfallet, till dess det uppnått femton års ålder.

Då inkomna uppgifter gävo vid handen, att de omkomna icke efterlämnat änka och barn, införskaffade riks försäkringsanstalten genom vederbörande polismyndighet utredning för utrönande, om de avlidnes föräldrar och syskon kunde anses vara berättigade till erhållande av livräntor. Som av denna undersökning emellertid framgick, att dessa efterlevande icke varit av de omkomnas arbete för sitt uppehälle huvudsakligen beroende, fann anstalten några livräntor icke kunna utgå till vare sig föräldrar eller syskon.

Vidkommande frågan, huruvida ersättning enligt förenämnda förordning det oaktat bör utgå, synes det riks försäkringsanstalten som om ett dispenserande från de bestämmelser, som i förordningen stadgats för livräntors utgående till föräldrar och syskon, skulle kunna komma att medföra farliga konsekvenser.

Då riks försäkringsanstalten ej heller anser, att tillräckligt vägande skäl anförts för ersättnings utgående på sätt i motionen föreslagits eller annorledes, anser sig anstalten icke kunna tillstyrka, att ersättning utgår utöver den, som redan blivit från anstalten utanordnad.»

Statskontoret har för egen del anfört följande:

»Av de av järnvägsstyrelsen och riks försäkringsanstalten avgivna utlåtanden över motionen nr I: 123 framgår, bland annat, att det ännu icke är slutgiltigt fastslaget, huruvida vållande till järnvägsolyckan vid Jörlanda den 25 juni 1922 ligger statens järnvägars personal till last, att riks försäkringsanstalten beträffande de beväringmän, som därvid omkommit, ansett olyckan hava inträffat under militärtjänstgöring samt att de omkomna ej alls eller med obetydliga belopp bidragit till sina föräldrars uppehälle. Därest det — med hänsyn till att det icke är uteslutet, att de omkomna beväringmännen, som visserligen i endast ringa mån bidragit till sina föräldrars uppehälle, dock i framtiden kunde kommit att utgöra ekonomiskt stöd för sina föräldrar — skulle anses skäligt bevilja deras föräldrar något årligt understöd, torde, då livränta jämlikt 4 § i kungl. förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring icke utgår med

Statskontoret.

högre belopp än 360 kronor, sådant understöd i dessa fall, där föräldrarna icke ansetts hava varit för sitt uppehälle av de avlidnas arbete huvudsakligen beroende, böra utgå med högst 300 kronor; och saknas enligt statskontorets mening anledning att låta det understöd som må vardas beviljat utgå tidigare än från och med den 1 juli 1924.»

Utskottet. Såsom av utredningen i ärendet framgår, hava de efterlevande föräldrarna till ifrågavarande värnpliktiga icke kunnat tillerkännas livräntor enligt förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, enär de icke varit av de avlidnas arbete för sitt uppehälle huvudsakligen beroende. Då emellertid de värnpliktiga omkommit genom olycksfall, vilket enligt riksförsäkringsanstaltens ovan omnämnda beslut bör anses hava inträffat under militärtjänstgöring och då, såsom statskontoret framhållit, det icke synes uteslutet, att de i framtiden kunde hava kommit att utgöra ekonomiskt stöd för sina föräldrar, vilka alla befinna sig i små omständigheter, har utskottet likväl funnit billighetsskäl tala för att föräldrarna genom statens försorg beredas något understöd med anledning av den förlust, som genom sönernas död drabbat dem. Den omständigheten att, såsom järnvägsstyrelsen anfört, det ännu icke är slutgiltigt fastslaget, huruvida vållande till järnvägsolyckan ligger statens järnvägars personal till last, torde enligt utskottets mening icke böra utgöra hinder för att dylika understöd nu beviljas, enär, på sätt av järnvägsstyrelsens utlåtande framgår, de omkomna icke efterlämnat anhöriga i den ställning, att dessa enligt lagen den 12 mars 1886 om ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift över huvud kunna, oberoende av ansvarighetsfrågans utgång, lagligen ifrågakomma till skadestånd.

De understöd, som utskottet sålunda vill förorda, torde enligt utskottets mening skäligen böra bestämmas till samma belopp, som enligt ovannämnda förordning den 18 juni 1909 skulle hava utgått, därest förordningen i förevarande fall varit tillämplig, eller 360 kronor årligen. Understöden synas böra utgå från och med den 1 juli 1924 och beträffande en var av de omkomna värnpliktigas familjer åtnjutas av föräldrarna gemensamt, då bägge leva, eller, där endera maken avlidit, av den efterlevande. Beloppen torde böra anvisas från allmänna indragningsstaten, varvid emellertid, med hänsyn till understödens karaktär, lärer böra meddelas föreskrift, att pensionstillägg icke må utgå å desamma.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motioner I: 123 och II: 261, må medgiva, att föräldrarna till en var av ovan omnämnda avlidna värnpliktiga må från och med den 1 juli 1924 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årliga understöd till belopp av trehundrasextio kronor, dock utan rätt för dem att därå uppbära pensions-

tillägg; skolande ifrågavarande understöd beträffande en var av förenämnda värnpliktigas familjer åtnjutas av bägge föräldrarna gemensamt, där båda leva, och, där endera maken avlidit, av den efterlevande.

Stockholm den 20 mars 1924.

På bankoutskottets vägnar:

BERNH. ERIKSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar Gustafsson, K. J. A., Lindley, Öhngren, Björnsson, Enhörning, Vindahl, Dalberg och Bodin;

av andra kammaren: herrar Eriksson i Grängesberg, Gustafsson i Örebro, Bäcklund, Lovén, Ryberg, Höglund, Lorichs och Jönsson i Fridhill.
